

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Bodnár Beáta pártfogó ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Király Ildikó jogtanácsos által képviselt alperes ellen rendkívüli felmondás iránt a Gyulai Munkaügyi Bíróságnál 3.M.461/2009. szám alatt megindított és másodfokon a Békés Megyei Bíróság 3.Mf.25.170/2010/4. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett másodfokú határozat ellen az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2011. november 23-án megtartott tárgyaláson meghozta a következő

**í t é l e t e t :**

A Legfelsőbb Bíróság a Békés Megyei Bíróság 3.Mf.25.170/2010/4. számú ítéletét hatályon kívül helyezi, a Gyulai Munkaügyi Bíróság 3.M.461/2009/12. számú ítéletét megváltoztatja, és a felperes keresetét elutasítja. Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek - tizenöt napon belül - 50.000 (ötvenezer) forint együttes első-, másodfokú és felülvizsgálati perköltséget. A teljes mértékben pervesztes felperes pártfogó ügyvédjének díját első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárás tekintetében az állam viseli. A felülvizsgálati eljárás illetékét az állam viseli.

**I n d o k o l á s :**

A felperes a keresetében az alperes rendkívüli felmondása jogellenességének megállapítását, és jogkövetkezményei alkalmazását kérte. A Gyulai Munkaügyi Bíróság 3.M.461/2009/12. számú ítéletével az alperes 2009. október 2-án kelt munkáltatói rendkívüli felmondását hatályon kívül helyezte annak jogellenessége miatt. Megállapította, hogy a felek között fennálló munkaviszony a jogellenes megszüntetést megállapító ítéleti rendelkezés jogerőre emelkedésével szűnik meg. Kötelezte az alperest elmaradt munkabér, felmentési időre járó átlagbér, végkielégítés és jogellenes munkaviszony megszüntetés címén kártérítés megfizetésére, a fentieket meghaladóan a keresetet elutasította. A felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint a felperes 2006. április 2-ától eladó-pénztáros munkakörben állt az alperes alkalmazásában 30 óra/hét részmunkaidőben. 2009. szeptember 16-án 18 óra után, bizalmatlanságra okot nem adó öltözetben K.S. alperesi munkavállaló próbavásárlást végzett a felperesnél úgy, hogy egyes termékeket elrejtett, a pénztárszalagra nem minden árut tett fel, emiatt a felperes a pénztárgépbe 1.878 forinttal kevesebb értékű árut ütött be. Az esetről az alperes jegyzőkönyvet vett fel. Az alperes a 2009. október 2-án kelt rendkívüli felmondásával a felperes munkaviszonyát megszüntette. Indokolásában hivatkozott arra, hogy a felperes által kezelt pénztárnál végzett próbavásárlás alkalmával a ténylegesen felszámított, és a számlázandó áru értéke között 1.848 forint összegű eltérést állapítottak meg. Az alperesnél érvényben lévő Kollektív Szerződés (KSZ) 7.1. pontja értelmében rendkívüli felmondással megszüntethető a munkaviszony, ha 1.000 forintot elérő vagy azt meghaladó összegű eltérés adódik a munkáltató által

végzett próbavásárlás során. Az alperes megállapította, hogy a felperes a magatartásával kárt okozott, megsértette az Mt. 3. § (5) bekezdésében foglaltakat, a magatartásával olyan mértékben veszélyeztette a munkáltató működését, hogy a munkaviszonyának további fenntartása a munkáltató érdekeit sértené. Az elsőfokú bíróság jogkövetkeztetése szerint az alperes nem igazolta megnyugtatóan, hogy a próbavásárlás képezte a rendkívüli felmondás okát. Az abban deklarált ok (ürügy) a KSZ 7.1. o) pont folytán sem valósítja meg a rendkívüli felmondás jogalapját, mert az Mt. 96. § (1) bekezdés a), b) pontjaiban foglalt feltételektől érvényesen eltérni nem lehet. A KSZ példálózó felsorolásának egyik eleme az esetek valamennyi körülményre kiterjedő értékelése nélkül nem alkalmazható. A rendkívüli felmondás indokolása kizárólag az eltérés összegét jelölte meg okként, azt a körülményt már nem tartalmazta, hogy a felperes nem pakoltatott fel minden árucikket a szalagra, illetve a próbavásárlás kivitelezésének egyéb lényeges körülménye sincs megjelölve az arról felvett jegyzőkönyvben. Az elsőfokú bíróság aggályosnak találta, hogy a tesztvásárlással kapcsolatos normatív utasítás nem tartalmazza, hogy a munkavállalók félrevezetése az ilyen vásárlás során miként lehetséges, enélkül a munkavállalókkal elfogadtatni sem lehetett a perbeli esetben alkalmazott, a munkavállalói emberi méltóságot is sértő módszert. A felperes pénztárosi magatartását e kifogásolható, az Mt. 3. § (1) bekezdésében foglalt követelménybe ütköző munkáltatói magatartással (próbavásárlással) való összefüggésben kell értékelni.

A fentiek alapján a felperes terhére az Mt. 96. § (1) bekezdés a) pontját megállapítani az Mt. 4. § (2) bekezdésébe ütköző, tiltott rendeltetésellenes joggyakorlás lenne. A „szimulált” tulajdon elleni jogsértés gyakorlati szempontokat figyelembe véve életszerűtlen, alapelvi aggályok miatt az alkalmazott következményekben rejlő hatását tekintve célszerűtlen is.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró Békés Megyei Bíróság 3.Mf.25.170/2010/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett részében az ítéletet részben megváltoztatva az alperest terhelő elmaradt munkabér összegét felemelte. Mellőzte az alperesnek 44.280 forint állam által előlegezett költségben való marasztalását, melyről megállapította, hogy az az állam terhén marad. Egyebekben az ítéletet helybenhagyta, az alperest 61.000 forint fellebbezési illeték fizetésére kötelezte. A jogerős ítélet indokolása szerint a per főtárgya tekintetében az elsőfokú bíróság helyes tényállást állapított meg, jogkövetkeztetése is helytálló, azonban a megyei bíróság nem osztotta a döntés valamennyi indokát. A megyei bíróság érvelése szerint az adott ügyben azt kellett vizsgálni, hogy az Mt. 96. § (1) bekezdés a) pontjában megjelölt feltételek megvalósultak-e. Rámutatott arra, hogy az Mt. 96. § (3) bekezdése alapján a KSZ meghatározhatja ugyan azokat az eseteket, amikor az (1) bekezdésben foglalt jogkövetkezménynek van helye, ez azonban csak az (1) bekezdés keretei között történhet. A másodfokú bíróság álláspontja

szerint a KSZ a munkavállalóval szemben az Mt. 96. § (1) bekezdésében foglaltaknál szigorúbb követelményeket tartalmaznak. A próbavásárlást követően felvett jegyzőkönyv szerint is a felperes kötelezettségszegést követett el, amely a rendkívüli felmondás indokolásában összefoglaló módon került megjelölésre, de a kötelezettségszegés jelentős mértéke nem állapítható meg. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet „megváltoztatását”, és a felperes keresetének elutasítását, másodlagosan annak hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság tévesen értelmezte az Mt. 13. § (3) bekezdését az Mt. 96. § (3) bekezdésében foglaltakkal összefüggésben. A KSZ-ben az alperes meghatározta azokat az eseteket, amikor a munkáltató megszüntetheti a munkaviszonyt rendkívüli felmondással, amely esetek nem támasztanak szigorúbb követelményeket a munkavállalóra nézve, mint amit egyébként az Mt. 96. § (1) bekezdése rögzít.

A KSZ minimum értékhatárt határoz meg, amely feletti eltérés rendkívüli felmondást alapozhat meg. Álláspontja szerint az eltérés meghatározása és az, hogy ez alatt csak más, további kötelezettségszegés megvalósulása esetén keletkezik lehetősége a munkáltatónak a rendkívüli felmondásra, a munkavállalóra nézve kedvezőbb. Az alperes hangsúlyozta, hogy a pénztáros munkakörben a felperes legfontosabb feladata, hogy minden terméket számlázzon, és a vásárlóval azt kifizettesse, ez a munkaviszonyból származó lényeges kötelezettsége. Álláspontja szerint értéktől függetlenül is jelentős mértékűnek tekintendő a felperesi kötelezettségszegés, ha az abban áll, hogy nem kerül minden termék számlázásra és kifizetésre. A másodfokú bíróság nem értékelte, hogy a jelen esetben a munkavállaló több lényeges kötelezettségét is megszegte. A szalagra nem helyezett fel, és nem számlázott minden terméket, az eltérés pedig 1.000 forintot meghaladó volt.

Az alperes hangsúlyozta, hogy a felperes tisztában volt a kötelezettségeivel, azokat súlyos gondatlansággal jelentős mértékben szegte meg, és amelyeket összefoglalóan, a végeredmény szempontjából indokolva tett a rendkívüli felmondás alapjává. Álláspontja szerint az adott esetben megalapozatlan az az ítéleti megállapítás, hogy a kötelezettségszegés nem jelentős. Az alperes sérelmezte, hogy a Pp. 221. § (1) bekezdésében foglalt követelménynek a jogerős ítélet indokolása nem felel meg, főleg nem derül ki, hogy a felperes nem vitatottan lényeges kötelezettségszegésének jelentős mértéke miatt nem állapítható meg. A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartásár irányult.

Az alperes felülvizsgálati kérelme megalapozott.

Az Mt. 96. § (1) bekezdés a) pontja szerint a munkáltató, illetve a munkavállaló a munkaviszonyt rendkívüli felmondással megszüntetheti, ha a másik fél a munkaviszonyból származó lényeges

kötelezettségét szándékosan, vagy súlyos gondatlansággal jelentős mértékben megszegi. A (3) bekezdés alapján a kollektív szerződés, illetve munkaszerződés - az (1) bekezdés keretei között - meghatározhatja azokat az eseteket, amikor az (1) bekezdésben foglalt jogkövetkezménynek van helye. A kollektív szerződés a rendkívüli felmondás gyakorlásához fűződő jog lehetőségét nem bővítheti, illetve szűkítheti, ehhez képest a rendkívüli felmondás alapjául szolgáló kötelezettségszegéseket csak példálózóan sorolhatja fel. Az alperesi KSZ - elsősorban utalva az Mt. 96. § (1) bekezdés a) és b) pontjaiban foglaltakra - meghatározta, hogy a munkáltató azonnali hatállyal mely esetekben szüntetheti meg a munkavállaló munkaviszonyát. A rögzítette, hogy különösen akkor szüntetheti meg a munkaviszonyt a munkáltató rendkívüli felmondással, ha a munkavállalónál 1.000 forintot elérő, vagy azt meghaladó összegű eltérés adódik a munkáltató által végzett próbavásárlás során. A KSZ fenti megfogalmazása egyértelmű; a munkáltató esetenként próbavásárlást végezhet, mely - jellegéből adódóan - a számlázást végző munkavállalók tevékenységének a vizsgálatát szolgálja. Az alperes a perbeli tesztvásárlással a munkavállalóját bízta meg, nyilvánvalóan a felperes munkavégzésének ellenőrzése céljából. Az alperes eljárása nem törvényt sértő, az Mt. 96. § (3) bekezdése alapján lehetősége volt arra, hogy az Mt. 96. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt kötelezettségszegés tanúsítása esetén meghatározza azt az értékhatárt, amely felett a munkáltató a munkavállaló jogviszonyának azonnali hatályú megszüntetéséről intézkedhet, amennyiben a törvényi feltételek fennállnak. Nem megalapozott a másodfokú bíróság érvelése, mert az adott esetben a KSZ a munkáltató által, a pénztáros munkájának ellenőrzése érdekében végzett próbavásárlás esetén a megjelölt mértékű összeghatárt meghaladó eltérés meghatározása nem tekinthető az Mt. rendelkezéseinél szigorúbb követelménynek. Az eljárás során az alperes azt állította, hogy a munkáltató a felperesnél 2009. szeptember 6-án próbavásárlást végzett, amely során a számlázandó és számlázott áruérték között a rendkívüli felmondásban hivatkozott eltérés azért keletkezett, mert a felperes nem vizsgált meg minden terméket, nem minden árut pakoltatott fel a szalagra, az 1.878 forint eltérést az ő munkavégzésének hiányossága eredményezte. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében helytállóan hivatkozott arra, hogy a felperes pénztáros munkakörében alapvető kötelezettsége az áruk leszámlázása és az ellenértéknek a vevővel történő kifizettetése. A felperes aláírásával ellátott Pénztáros Szabályzatban a pénztárossal szemben támasztott biztonsági követelmények között felsorolja, hogy „minden árut fel kell pakoltatni a szalagra, illetve ha ez bármilyen problémába ütközik, úgy a kasszából felállva kell megvizsgálni a bevásárlókocsi teljes tartalmát” (alperesi előkészítő irat melléklete). Az alperes a tesztvásárlásról szóló jegyzőkönyvvel - amelyről az igazságügyi írásszakértő megállapította, hogy azon a felperes aláírása van - aggálytalanul bizonyította, hogy a számlázandó

áruérték és a számlázott áruérték között 1.878 forint különbözet volt. A hiba három terméknél fordult elő. A jegyzőkönyv rögzítette, hogy nem minden áru került a számlagra, a felperes nem számlázott egyes termékeket (3.M.461/2009/3. számú alperesi előkészítő irat melléklete).Az alperes az eljárás során bizonyította, hogy a felperes a pénztáros munkakörre előírt lényeges kötelezettségét legalábbis súlyos gondatlansággal és - figyelemmel arra, hogy munkájának lényege a vásárlókkal az áruk kifizettetése - jelentős mértékben megszegte, ezért a munkáltató rendkívüli felmondása megalapozott volt.A kifejtettekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú ítéletet megváltoztatva a felperes keresetét elutasította.A felperes a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles az alperes együttes első-, másodfokú és felülvizsgálati perköltségének megfizetésére.A felperes pártfogó ügyvédjének díjáról a Legfelsőbb Bírósága Pp. 87. § (2) bekezdés alapján rendelkezett.A felperes munkavállalói költségkedvezményére tekintettel az első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárás illetékét a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a értelmében az állam viseli.

Budapest, 2011. november 23.

**Dr. Tallián Blanka s.k. a tanács elnöke, Dr. Hajdu Edit s.k. előadó bíró, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró**  
**A kiadmány hitelével: Nné tisztviselő**